

Stanovisko Nakladatelství Fraus k aktuálním diskuzím v mediálním prostoru o badatelské metodě výuky soudobých dějin

27. 3. 2023

Nakladatelství Fraus přináší od svého založení v roce 1991 do českého školního vzdělávání moderní metody výuky. Ať už se jednalo o induktivní metodu výuky cizích jazyků v devadesátých letech, o konstruktivistickou metodu výuky matematiky prof. Hejného v první dekádě tohoto století či v loňském roce vydanou badatelskou učebnici soudobých dějin, byl předkládaný způsob výuky odlišný od tradičně zaužívaných metod vždy doprovázen kritikou konzervativní části veřejnosti (včetně učitelské).

Školní vzdělávání, jakkoli si často namlouváme opak, je ve své podstatě velmi konzervativní. To je podle mého názoru naprosto v pořádku, neboť nové neznamena vždy lepší. Měli bychom tedy s maximální pečlivostí zvažovat, co a jak přicházející generace dětí, které se nacházejí ve velmi dynamicky se rozvíjejícím se globálním prostředí, učit.

V tomto ohledu bychom asi těžko našli lepší didaktické metody, než je induktivní či badatelský přístup. V případě společenských věd, konkrétně u výkladu soudobých dějin, to platí dvojnásob. Je to zejména proto, že obsah státem garantované školní výuky často naráží na výuku v rodinách. Paměť národa zprostředkovávaná historiky se tak střetává s pamětí našich rodičů a prarodičů. Kdo z nich má pravdu?

Já jako žák socialistické základní školy jsem býval často konfrontován s tím, co jsem se dozvěděl ve škole, a s tím, co mi bylo řečeno doma. Pokud mi tak má učitelka dějepisu tvrdila, že naši zem osvobodila sovětská armáda, musel jsem to samé opakovat při zkoušení. Měl jsem však v hlavě rozpor, neboť jsem doma jedl nerezovým příborem s vyrytou zkratkou U.S., který dostal můj táta jako patnáctiletý chlapec od americké armády při osvobození Plzně.

Badatelská metoda výuky naší historie, na rozdíl od té, kterou jsem prošel já, umožňuje dětem nalézat svůj vlastní názor na svět kolem nás. Naše děti tak už nemusejí sdílet historické „pravdy“ ani svých rodičů (se vším respektem a úctě, kterou bychom jim měli projevovat), ani svých učitelů (ve vší úctě k jejich vzdělání, učitelské erudici či politické orientaci).

Výuka historie či občanské výuky bývá na základních školách velmi často upozaděna (když se hledají disponibilní hodiny, ubírá se většinou právě tam). Je to podle mého osobního názoru velká škoda, neboť právě historie nabízí mnoho paralel k tomu, co se právě aktuálně odehrává kolem nás.

Učitelé tak mohou dětem klást otázky z minulosti, které se však dotýkají přímo i jejich současného života. Mohou vůdci velkých zemí zabrat území svých sousedů zemí jen proto, že tam žije velké množství lidí jejich národnosti? Proč národní fotbalový tým Anglie v roce 1938 zdravil v mezinárodním zápase své německé protihráče zdviženou pravicí (fotografie v učebnici na str. 32) a je osmdesát let po skončení druhé světové války fašistická ideologie v Evropě mrtvá?

Nechme tedy naše děti bádát, zkoumat, diskutovat, aby si samy udělaly svůj vlastní názor na svět kolem nás. Ten není v žádném případě jednoduchý, přičemž nabízí spoustu otázek, na které my – dospělí – nacházíme velmi těžko, pokud vůbec, shodu.

Badatelská učebnice soudobých dějin pro 9. ročníky základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií je kolektivním dílem rozsáhlé řady autorů a redaktorů, prošla oponenturou mnoha odborníků a řádným recenzním řízením na MŠMT. Před vydáním byla pilotována v desítkách základních škol s velmi pozitivní reakcí od učitelů i od žáků.

Učebnice je moderní nejen metodou výuky, ale i svou formou – její nedílnou součástí jsou digitální zdroje na portálu HistoryLab a Škola s nadhledem. Unikátní a pro žáky důležité je i propojení s pracovním sešitem, který jim umožňuje inovativním způsobem zachytit a reflektovat svoji práci se zdroji, formulovat svůj vlastní názor a zaujmout postoj.

Nedílnou součástí celého projektu je i příručka učitele, která stanovuje cíle jednotlivých vzdělávacích lekcí, vysvětluje kontext ke zdrojům a pomáhá učiteli s hodnocením žáků. Příručka je pro výuku badatelským způsobem velmi významná i s ohledem na smutnou skutečnost, kdy je u nás na druhém stupni v průměru 22 % (v některých regionech je to ovšem i přes 51 %) hodin dějepisu odučeno neaprobovaně (*zdroj České školství v mapách, ČŠI*).

Vysokou kvalitu a odbornost této učebnice dokazuje i to, že získala v roce 2022 mezinárodní ocenění Best European Learning Materials Awards na knižním veletrhu ve Frankfurtu a je udávána jako příklad dobré praxe v současné reformě vzdělávání (projekt Dějepis+, koncepce revize RVP pro oblast Člověk a společnost).

Naše nakladatelství je plně přesvědčeno o tom, že učebnice soudobých dějin, vydaná ve spolupráci s pracovníky Oddělení vzdělávání ÚSTR, posouvá v naší zemi výuku historie moderním směrem. I proto již redakce nakladatelství intenzivně pracuje na dalších badatelských učebnicích dějepisu pro celý druhý stupeň. Chceme pomoci všem učitelům i dětem, kteří chtějí přejít od memorování historických dat a názorů jiných k vyvozování názorů vlastních. Nechme děti (nejen o historii) bádát, kriticky přemýšlet a diskutovat!

Za celý kolektiv Nakladatelství Fraus, s. r. o.,

Ing. Jiří Fraus

jednatel

